EKUDAN KEYINGI AYOLLARDA KESARCHA KESISH OPERATSIYASIDAN SO‘NG AKUSHERLIK ASORATLARINI PROGNOZLASH

Salaxitdinova M.N.
Abu Ali ibn Sino nomidagi Buxoro davlat tibbiyot instituti (BDTI)

Dolzarbligi. Yordamchi reproduktiv texnologiyalar qo‘llanilishining kengayib borishi sharoitida ekstrakorporal urug‘lantirish (EKU) yordamida homilador bo‘lgan ayollarda homiladorlik va tug‘ruq kechishining o‘ziga xos xususiyatlarini o‘rganish muhim ahamiyat kasb etmoqda, chunki ushbu toifadagi bemorlarda qator akusherlik asoratlarining rivojlanish xavfi yuqori bo‘lishi mumkin[3]. Ayniqsa, EKUdan keyin homilador bo‘lgan ayollarda kesarcha kesish operatsiyasidan so‘ng yuzaga kelishi mumkin bo‘lgan asoratlarni klinik-anamnestik, somatik va akusherlik xavf omillarini hisobga olgan holda prognozlash alohida ilmiy-amaliy ahamiyatga ega[2]. Homiladorlikni olib borish va operativ tug‘ruq usullarining takomillashuviga qaramay, EKUdan keyin homilador bo‘lgan ayollarda operatsiyadan keyingi asoratlarni erta aniqlash hamda ularning rivojlanish ehtimolini kompleks baholash masalalari yanada chuqur ilmiy o‘rganishni talab etadi[1,4]. Shu munosabat bilan, EKUdan keyin homilador bo‘lgan ayollarda kesarcha kesish operatsiyasidan so‘ng yuzaga keladigan akusherlik asoratlarining prognostik mezonlarini ishlab chiqish va ilmiy jihatdan asoslash bemorlarni individuallashtirilgan tarzda olib borishni takomillashtirish hamda onalar salomatligi bilan bog‘liq natijalarni yaxshilashga qaratilgan dolzarb ilmiy vazifa hisoblanadi[5].

Tadqiqotning maqsadi. Ekstrakorporal urug‘lantirish (EKU) yordamida homilador bo‘lgan ayollarda kesarcha kesish operatsiyasidan keyin yuzaga keladigan akusherlik asoratlarini prognozlash mezonlarini ishlab chiqish va ilmiy jihatdan asoslash, bemorlarni olib borish yondashuvlarini takomillashtirish hamda onalar salomatligi bilan bog‘liq natijalarni yaxshilash.

Tadqiqot materiallari va usullari. Tadqiqot doirasida ekstrakorporal urug‘lantirish (EKU) yordamida homilador bo‘lgan va kesarcha kesish operatsiyasi orqali tug‘ruq amalga oshirilgan ayollarni kompleks klinik-anamnestik, laborator va instrumental tekshiruvdan o‘tkazish nazarda tutiladi. Tadqiqot materiallarini bemorlarning tibbiy hujjatlari, jumladan, reproduktiv anamnez xususiyatlari, homiladorlikning kechishi, operativ tug‘ruqqa ko‘rsatmalar, operatsiya vaqtida kuzatilgan o‘ziga xos holatlar hamda operatsiyadan keyingi asoratlarning xususiyatlariga oid ma’lumotlar tashkil etadi. Akusherlik asoratlarining rivojlanishida

muhim prediktorlarni aniqlash maqsadida qiyosiy, korrelyatsion va ko‘p omilli statistik tahlil usullarini qo‘llash, shuningdek, aniqlangan omillarning prognostik ahamiyatini baholash rejalashtirilgan. Olingan natijalar asosida asoratlar rivojlanish ehtimolini aniqlash va EKUdan keyingi homiladorlik natijasida kesarcha kesish operatsiyasi o‘tkazilgan ayollarni operatsiyadan keyingi davrda olib borish taktikasini optimallashtirish imkonini beruvchi kompleks prognostik mezonlarni ishlab chiqish ko‘zda tutilgan.

Tadqiqot natijalari va muhokamasi. Tadqiqot natijalariga ko‘ra, ekstrakorporal urug‘lantirish (EKU) yordamida homilador bo‘lgan ayollarda kesarcha kesish operatsiyasidan keyingi asoratlarning rivojlanishi bilan bog‘liq asosiy klinik-anamnestik va akusherlik omillarini aniqlash rejalashtirilgan. Bunda ayollarning yoshi, reproduktiv anamnezining o‘ziga xos xususiyatlari, ekstragenital patologiyaning mavjudligi, gestatsion davrda yuzaga kelgan asoratlar hamda operativ tug‘ruqqa ko‘rsatmalarga alohida e’tibor qaratiladi. Klinik ko‘rsatkichlarning qiyosiy tahlili eng muhim xavf omillarini aniqlash va ularning operatsiyadan keyingi asoratlar chastotasi bilan bog‘liqligini baholash imkonini beradi. Olingan ma’lumotlar ushbu toifadagi bemorlarda noxush akusherlik oqibatlarining individual xavfini kompleks baholash yondashuvini shakllantirish uchun asos bo‘lib xizmat qiladi.

Natijalar muhokamasi aniqlangan qonuniyatlarni EKUdan keyingi homiladorlikning kechishi va kesarcha kesish operatsiyasidan keyingi asoratlarga bag‘ishlangan mahalliy hamda xorijiy tadqiqotlar ma’lumotlari bilan qiyosiy tahlil qilishga qaratiladi. Ko‘p omilli statistik tahlil natijalari asosida alohida klinik va anamnestik ko‘rsatkichlarning, shuningdek, ularning o‘zaro kombinatsiyalarining prognostik ahamiyatini aniqlash ko‘zda tutiladi. Tadqiqotning amaliy ahamiyati asoratlar rivojlanish xavfi yuqori bo‘lgan bemorlarni erta aniqlash va operatsiyadan keyingi kuzatuvning individuallashtirilgan taktikasini takomillashtirish imkoniyati bilan belgilanadi. Prognostik mezonlarni ishlab chiqish profilaktik chora-tadbirlar samaradorligini oshirish, tibbiy yordamni o‘z vaqtida ko‘rsatish hamda onalar salomatligi bilan bog‘liq natijalarni yaxshilashga xizmat qilishi mumkin.

Xulosa. Ekstrakorporal urug‘lantirish (EKU) yordamida homilador bo‘lgan ayollarda kesarcha kesish operatsiyasidan keyingi akusherlik asoratlarini prognozlash perinatal yordam sifatini oshirish va noxush maternal oqibatlar xavfini kamaytirishning muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Klinik-anamnestik ma’lumotlar, homiladorlikning kechish xususiyatlari, fon patologiyasi va intraoperatsion omillarni kompleks baholash operatsiyadan keyingi asoratlar rivojlanish ehtimoli yuqori bo‘lgan ayollarni aniqlash imkonini beradi. Statistik tahlilga asoslangan prognostik modelni

ishlab chiqish xavfni o‘z vaqtida tabaqalashtirish hamda davolash-profilaktika choralarini individuallashtirishga yordam beradi. Ilmiy jihatdan asoslangan prognozlash algoritmlarini amaliyotga joriy etish operatsiyadan keyingi kuzatuv samaradorligini oshirish, asoratlarni erta aniqlash va EKUdan keyin homilador bo‘lgan ayollarga ko‘rsatiladigan akusherlik yordami sifatini yaxshilashga xizmat qilishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Савельева Г.М., Сухих Г.Т., Серов В.Н., Радзинский В.Е., ред. Акушерство: национальное руководство. 2-е изд., перераб. и доп. М.: ГЭОТАР-Медиа; 2018.
2. Кулаков В.И., ред. Кесарево сечение: медицинские и социальные аспекты. М.: МЕДпресс-информ.
3. Радзинский В.Е., ред. Акушерская агрессия. М.: StatusPraesens; 2011.
4. Keag O.E., Norman J.E., Stock S.J. Long-term risks and benefits associated with cesarean delivery for mother, baby, and subsequent pregnancies: systematic review and meta-analysis. *PLoS Medicine.* 2018;15(1):e1002494. doi:10.1371/journal.pmed.1002494.
5. Pandey S., Shetty A., Hamilton M., Bhattacharya S., Maheshwari A. Obstetric and perinatal outcomes in singleton pregnancies conceived following in vitro fertilization: a systematic review and meta-analysis. *Human Reproduction Update.* 2012;18(5):485–503. doi:10.1093/humupd/dms018.